

מסכת נדרים דף מג.

## • משנה (דף מב):

| המודר הנאה מחבירו,                                                                            |                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| לא ישאילנו (1) מודר למדיר, ובגמרא מפרש טעמא                                                   | ולא ישאל ממנו מודר ממדיר, דהא מתהני מיניה |
| ולא ילוננו (1) מודר למדיר                                                                     | ולא ילוה ממנו מודר ממדיר,                 |
| ולא ימכור לו מודר למדיר                                                                       | ולא יקח ממנו מודר ממדיר                   |
| (1) שאלה שייכא במידי דהדר בעיניה, כבהמה וכלים, והלואה שייכא במידי דלא הדר בעיניה, כהלואת מעות |                                           |

## • קושית הגמרא (דף מג):

|                                                                                                                    |  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| בשלמא לא ילוה ממנו מודר ממדיר, ולא יקח ממנו מודר ממדיר, ולא ישאל ממנו מודר ממדיר, דקא מתהני מיניה, ומשום הכי אסור, |  |
| אלא לא ישאילנו מודר למדיר, ולא ילוננו מודר למדיר, ולא ימכור לו מודר למדיר (2), מאי קא מיתנהני מיניה?               |  |
| (2) דמשמע ליה דמתניתין בזבינא חריפא,                                                                               |  |
| ולא מוקי לה בזבינא דרמי על אפיה, וליפרוך איפכא (דלא יקח ממנו מודר למדיר אמאי לא),                                  |  |
| אי נמי בזבינא מציעתא, שהמוכר והלוקח נהנים, ולא תקשי ליה מידי במכר,                                                 |  |
| משום דסבירא דכי היכי דבהני דקתני מקמי הא, דהיינו לא ישאילנו מודר למדיר, ולא ילוננו מודר למדיר, לא מהני מידי,       |  |
| הכי נמי בלא ימכור לו מודר למדיר, לא מתנהני מידי, והיינו בזבינא חריפא, ומשום הכי פריך הכי                           |  |

## • תירוץ הגמרא

|                                                                                                                         |                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| אמר ר' יוסי בר' חנינא, משנתינו כגון שנדרו הנאה זה מזה,                                                                  |                                                         |
| וכי תימא אם כן, מאי קמ"ל,                                                                                               | ואע"ג דכבר סתם לן כוותיה בריש פירקין,                   |
| נראה דסתם לן כר"א דאמר ויתור אסור במודר הנאה,                                                                           | קמ"ל דכל הני לא גריעי מויתור, ואסירי לר"א               |
| אביי אמר, גזירה לשאול משום להשאיל, וכן כולהון גזירה, דמשום הכי אסרינן נמי למכור לו אטו ליקח ממנו,                       |                                                         |
| ואע"ג דתנן לעיל, שאיני נהנה לישראל, לוקח ביתר ומוכר בפחות,                                                              |                                                         |
| שישראל נהנין לי, לוקח בפחות ומוכר ביתר,                                                                                 |                                                         |
| ואמרין עלה בסוגיין דלעיל, דכל היכא דהוי זבינא חריפא, שרי מודר למכור למדיר, ולא גזרינן,                                  |                                                         |
| כתב הרמב"ן, דהתם, כיון דמכל ישראל נדר, לא גזרינן עלה, דאי גזרינן עלה ומצרינא ליה ליהנות לעובדי כוכבים, טריחא ליה מילתא, |                                                         |
| אבל כאן שאינו אסור אלא להנאת חבירו בלבד, מצי למיקם עלה דמילתא, וגזרינן                                                  |                                                         |
| וא"ת והא אפילו במודר הנאה מחבירו בלבד,                                                                                  | י"ל דלאו קושיא היא, דכי גזרי הכא, ה"מ בהני בלחוד דתנינן |
| תנן לקמן בפרק השותפין                                                                                                   | במתניתין, דלא משמע להו לאינשי דליתסרו במודר הנאה,       |
| הריני עליך חרם, המודר אסור,                                                                                             | ואי עביד להו מודר למדיר, אתי נמי למישקל להו ממדיר,      |
| ומשמע אבל מדיר לא,                                                                                                      | אבל בהנאה גמורה כאכילת פירות וכיוצא בה,                 |
| ואמאי, הוה ליה למיתני שניהם אסורין?                                                                                     | ליכא למיגזר, הלכך לא מצי תני שניהם אסורין               |

מסכת נדרים דף מג.

- סיכום מתי גזרינן לשאול משום להשאיל וכו'

| נדר הנאת חבירו עליו | אם מכל ישראל נדר | נדר של ויתור | נדר של הנאה |
|---------------------|------------------|--------------|-------------|
| גזרינן              | לא גזרינן        | גזרינן       | לא גזרינן   |

- משנה

| אמר לו השואל, השאילני פרתך,                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| אמר לו המשאיל, אינה פנויה, דמלאכתו היה עושה,                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| ומתוך הכעס עליו שלא רצה להשאילה לו, <b>אמר לו השואל למשאיל</b> , הואיל וסרבת להשאילה לי, קונם שדה שאני חורש בה לעולם, שלא אחרוש שדי בפרתך עולמית, ואח"כ השאילה לו,                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p><b>רואין אם הוא פריז ודרכו לחרוש שדהו,</b><br/> <b>הוא אסור לחרוש שדהו באותה פרה, וכל אדם מותרים,</b><br/> <b>דודאי כי נדר,</b> אדעתיה דנפשיה נדר, ולא אדעתא דעלמא,<br/> שכיון שהוא חורש, אין במשמעות לשונו אלא חרישתו בלבד,<br/> וכל אדם מותרים לחרוש שדהו באותה פרה,</p> | <p><b>ואם אין דרכו לחרוש,</b> שיש לו אריסין החורשין בשבילו,<br/> <b>הוא וכל אדם אסורין, דודאי כי נדר,</b> אדעתא דכולי עלמא נדר,<br/> שלא נתכון לחרישתו, כיון שאין דרכו לחרוש,<br/> אלא שלא יהנה בחרישתו אכוין, ומשום הכי הוא וכל אדם<br/> אסורים לחרוש בשבילו, כדי שלא יהנה בחרישתה</p> |

- משנה (המשך)

| המודר הנאה מחבירו, ואין לו מה יאכל,                                                                                                                                                                                                                                     | היה ביתו לבנות, גדרו לגדור, שדהו לקצור,                                                                                                                        | היו מהלכין בדרך, ואין לו מה יאכל,                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>הולך אצל חנוני הרגיל אצלו (1)<br/> <b>ואומר</b> איש פלוני מודר ממני הנאה,<br/> ואיני יודע מה אעשה,<br/> <b>והוא נותן לו,</b><br/> <b>ובא ונוטל מזה (2)</b></p>                                                                                                       | <p>הולך אצל הפועלים,<br/> <b>ואומר</b> איש פלוני מודר ממני הנאה,<br/> ואיני יודע מה אעשה,<br/> <b>והן עושין עמו,</b><br/> <b>ובאין ונוטלין שכר מזה (3)</b></p> | <p>נותן לאחד משום מתנה (4), <b>והלה מותר בה,</b><br/> <b>ואם אין עמהם אחר, מניח על הסלע או על</b><br/> הגדר, <b>ואומר</b> הרי הן מופקדין לכל מי שיחפוץ,<br/> <b>והלה נוטל ואוכל, (5)</b><br/> <b>ור' יוסי אוסר,</b> ובגמרא מפרש טעמא</p> |
| <p>(1) <b>רבנותא קמ"ל דאע"ג</b> דרגיל אצלו ומקיפו תדיר, לא אמרינן שלוחתיה קעביד, <b>וכ"ש</b> שאם לא אמר לאדם מיוחד, אלא דאמר כל הזן אינו מפסיד, שרי, כדאיתא במס' כתובות</p>                                                                                             |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>(2) <b>אם רצה קאמר, ולומר</b> דאע"ג דלבסוף נוטל מזה, ודעתייהו בהכי, <b>לאו</b> שלוחתיה קעביד, דלא הוי שליח אלא באומר כל השומע קולי יזון, <b>אבל ליכא למימר</b> דכי קתני ובא ונוטל מזה, <b>מדינא</b> קאמר, דכי מחייב לשלומי, אלמא שלוחתיה קעביד, ומהני ליה, ואסור</p> |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>(3) <b>לא זו אף זו קתני, ברישא</b> אשמעינן דלצורך מזונות שרי, <b>וסיפא קמ"ל</b> דאפילו לצורך בנין ביתו התירו</p>                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>(4) <b>דלבתר</b> הכי לא מתהני מיניה, אלא ממקבל מתנה</p>                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                          |
| <p>(5) <b>דלאו</b> מדידיה מתהני אלא מהפקרא</p>                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                          |

מסכת נדרים דף מג

• גמרא

| אמר ר' יוחנן, מאי טעמא דר' יוסי דאוסר המודר ליטול האוכל?                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ר' יוחנן                                                                                                                                             | רבא                                                                                                                                                                                                                          |
| קסבר ר' יוסי<br>הפקר כמתנה,<br>מה מתנה עד דאתיא מרשות נותן לרשות מקבל,<br>שאם אמר הריני נותן מתנה זו לפלוני,<br>יכול לחזור בו עד שיגיע לידו של מקבל, | טעמא דר' יוסי, גזירה משום מתנת בית חורון אמר,<br>ומדינא ודאי אפילו לר' יוסי שרי,<br>דמכי אפקריה, נפקא ליה מרשותיה,<br>אלא דכיון דאנן סהדי דלא אפקריה אלא כדי שיזכה מודר,<br>אי שרינן ליה, אתי למישרי אפילו היכא דאמר בפירוש, |
| אף הפקר עד דאתי לרשות זוכה,<br>שאינו יוצא מרשות בעלים עד שיזכה בו אחר,<br>ואי בעי למיהדר, מצי הדר,<br>הלכך כי זכי בה מודר, ממדיר קא מתנהי            | וכמעשה דבית חורון דתנן לקמן,<br>שאמר "ואין לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו",<br>ומשום הכי זוקא בנדרו קודם להפקרו אסור, דאיכא למגור,<br>אבל הפקרו קודם לנדרו, שרי                                                           |

• מתיב ר' אבא...

| מתיב ר' אבא על ר' יוחנן דאמר אף בהפקר אינו יוצא מרשות בעלים עד שיזכה בו אחר,                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| מברייטא דקתני והלה נוטל ואוכל, ור' יוסי אוסר,<br>ואמר ר' יוסי, אימתי, בזמן שנדרו קודם להפקרו, שאסרו ואח"כ הפקירו,<br>אבל אם היה הפקירו קודם לנדרו, הרי זה מותר,                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| ואי אמרת אינו יוצא מרשות בעלים עד דאתי לרשות זוכה, מה לי נדרו קודם להפקרו, מה לי הפקירו קודם לנדרו,<br>דהא כל זמן שלא זכה בו, דמפקיר הוי, ודינא הוא דליחול נדריה עליה, ואמאי קתני הרי זה מותר?                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| הוא מויתב לה, והוא משני לה, דכל הנודר, אין דעתו על מה שהפקיר,<br>דאה"נ דמצי הדר ביה, דדיליה הוי עד דאתי לרשות זוכה, ואי הוה אסר ליה לאותו דבר שהפקיר בפירוש, חייל נדרו,<br>אלא הכא היינו טעמא, משום דכל האוסר נכסיו סתם, אין דעתו על מה שהפקיר                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| רבא - אין זה תירוץ, דלא אמרינן שכל הנודר, אין דעתו על מה שהפקיר, אלא לעולם דעתו על מה שהפקיר, (1)<br>וא"כ הק"ל על ר' יוחנן, דכיון דקתני אם הפקירו קודם לנדרו, הרי זה מותר, ע"כ לא אמרינן דדיליה הוא עד דאתי לרשות זוכה, ושלא כר' יוחנן,<br>ולכן אמר רבא תירוץ אחרת וכו"ל |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| (1)                                                                                                                                                                                                                                                                      | שהביא רבא ראיה לזה מברייטא דתני מקצתן לראשון, וכולן לשני, שני זכה להשתעבד בראשון,<br>והכי פירוש, מי שיש לו שני עבדים, ונתן מקצת נכסיו לראשון, ואח"כ נתן לשני, לא קנה ראשון,<br>דדלמא בגופיה שייר, וכיון שעצמו לא קנה, נכסים נמי לא קנה, דעבדא דקני נכסי הוא,<br>אבל שני זכה בעצמו ובנכסים, וזכה נמי להשתעבד בראשון, דלגביה ליכא שיעורא,<br>ואי אמרת דאין דעתו על מה שהפקיר, הכא נמי אין דעתו על מה שנתן כבר, ואמאי שני זכה בנכסיו ולהשתעבד לראשון,<br>ואלא מאי דעתו על כל נכסיו, אפילו מה שהפקיר? |